Din activitatea Fundației culturale regale „Principele Carol" 1922-1948 Documente de arhivă (I)

Laura-Rodica Hîmpă
Institutul de Lingvistică al Academiei Române
„Iorgu Iordan – Alexandru Rosetti"
Bucureşti
E-mail: laura_himpa@yahoo.com

Laura-Rodica Hîmpă este bibliolog şi documentarist, şef birou bibliotecă în cadrul Institutului de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti" al Academiei Române din Bucureşti, arhivist, se ocupă de schimbul internațional de publicații al Institutului. Interesele sale actuale de cercetare sunt fondurile documentare, informarea şi documentarea specializată, sistemele de informare şi documentare.

Rezumat

Scopul acestei cercetări este acela de a evidenția activitatea Fundației Culturale Regale „Principele Carol", creată în anul 1921 cu menirea de a emancipa cultural în special satele dar, în general, cultura românească. În ansamblu, se poate aprecia că perioada dintre cele două războaie mondiale a cunoscut şi cu ajutorul Fundației Culturale Regale, progrese remarcabile în diferite domenii ale învățământului, ştiinței şi culturii în general, a contribuit la afirmarea României ca stat cu un nivel cultural ridicat şi la crearea unei imagini şi al unui renume pe plan mondial. Cercetarea s-a realizat pe baza documentelor studiate la Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale, Fondul Fundației Culturale Regale „Principele Carol".

Cuvinte cheie: Fundația Culturală Regală „Principele Carol", documente, cămine culturale, serviciul social, biblioteci, concerte, expoziții, cărți, tipografii.

Făurirea statului național unitar român a creat condiții favorabile unor importante progrese în domeniul învățământului, ştiinței şi culturii.

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Accentuarea procesului de modernizare a societății românești, eliberarea marilor energii spirituale încătușate de-a lungul timpului de stăpâniri străine, strângerea laolaltă a tuturor forțelor spiritualității românești, acumulările anterioare au permis realizarea unui salt calitativ în cultura românească, cu un rol deosebit în consolidarea și dezvoltarea României.

„Dacă până acum – sublinia Dimitrie Gusti, încordarea națiunii a fost îndreptată pentru a ne apăra și a ne menține, acum vine datoria cea mare, una din cele mai grele, anume de a face să se valorifice toate izvoarele ascunse bogății noi și rodnice și de a scoate la iveală comoara de energie culturală pe care o posedă națiunea cu atâta prisosință! " (1)

Reformele adoptate după 1918 și promulgarea Constituției din 1923, au creat condițiile favorabile procesului afirmării culturii naționale, cadrul juridic necesar și propice dezvoltării cu deosebire a învățământului național organizat unitar, care avea drept idee centrală deschiderea drumului spre cultură prin întărirea conștiinței naționale.

Complexitatea vieții economice, social-politice și culturale, necesitatea modernizării societății românești și integrării sale în ritmurile dezvoltării civilizației universale au determinat confrunatea de idei în câmpul gândirii culturale, științifice și ideologice, fără de care progresul unei națiuni nu este posibil, conturându-se astfel căile de urmat de către poporul român, într-o lume plină de schimbare. O atenție deosebită s-a acordat *învățământului,* de care depindea formarea cadrelor necesare tuturor domeniilor de activitate.

Pentru a răspunde acestor imperative s-a unificat învățământul de toate gradele, înlocuindu-se vechile sisteme din provinciile românești aflate până la 1918 sub ocupație străină. Astfel, s-a adoptat *Legea pentru învățământul primar al statului și învățământul normal,* la 24 iulie 1924, s-au unificat cele patru tipuri de școli primare existente după unire. La acestea s-au adăugat *Legea învățământului particular din 1925*, *Legea învățământului secundar din 1928* și altele.

O extindere apreciabilă a luat, de asemenea, învățământul superior. Vechilor centre universitare din București și Iași li s-au adăugat cele din Cluj, Cernăuți, Chișinău, Timișoara, Oradea.

După 1918, știința a cunoscut un remarcabil avânt, cercetările efectuându-se atât în institutele de învățământ superior, cât și în institutele speciale. În această perioadă s-au afirmat puternic pe plan internațional școlile românești de matematică, fizică, chimie, medicină, istorie, sociologie[1] etc.

[1] *Școala românească de sociologie* a dat, în persoana lui *Dimitrie Gusti* , pe unul dintre cei mai străluciți reprezentanți pe plan mondial al acestei științe majore pentru cercetarea fenomenelor vieții sociale. Sub conducerea sa a fost realizată monumentala lucrare *Enciclopedia României*, în patru volume (1938-1943).

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

În ansamblu, se poate aprecia că în perioada dintre cele două războaie mondiale cercetările ştiinţifice au făcut remarcabile progrese şi că cei mai valoroşi exponenţi ai acestora au contribuit la afirmarea poporului român pe plan internațional, cum, de asemenea aproape toți s-au implicat în viața economică şi social-politică a țării.

Unirea din 1918 a deschis largi posibilități de manifestare a spiritului creator în cele mai diferite domenii ale culturii şi ştiinței, marcând începutul unei noi etape în dezvoltarea civilizației din țara noastră, ele integrându-se spiritului modern al epocii. Astfel, noi valori româneşti s-au adăugat la cele anterioare, pătrunzând pentru totdeauna în patrimoniul universal.

Dintre creațiile cele mai însemnate ale perioadei interbelice, istoria a reținut opera monumentală a lui Nicolae Iorga, creația lui George Călinescu, lucrările filozofice ale lui Dimitrie Gusti, romanele lui Mihail Sadoveanu şi Liviu Rebreanu, compozițiile lui George Enescu sau sculpturile lui Constantin Brâncuşi.

Fundația Culturală „Principele Carol" îşi avea creat astfel, în România, cadrul cultural necesar constituirii ei, activitatea acesteia fiind puternic ancorată în realitățile social-culturale din perioada dintre cele două războaie mondiale şi puțin după aceea (1921-1948).

Cercetarea prezentă îşi propune să evidențieze activitatea Fundației Culturale Regale „Principele Carol", implicarea social-culturală ce poate fi urmărită prin realizările sale în perioada funcționării ca instituție culturală.

Fondul Fundației Culturale Regale „Principele Carol" aflat la Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale cuprinde documente care se referă la dări de seamă, statistici şi corespondență privind organizarea şi activitatea căminelor culturale, a expozițiilor, şcolilor țărăneşti, desfăşurarea concursului de datini, port şi cântece româneşti, registre de evidență contabilă etc.

Astfel, în Monitorul Oficial din 8 iunie 1921 apărea mesajul Principelui Carol din 6 iunie acelaşi an, adresat Preşedintelui Consiliului de Miniştri, generalul Averescu, prin care se constituia noua instituție:

„Domnule Președinte al Consiliului,

Urmând pilda augustului meu părinte şi însuflețit de dorința de a contribui şi eu, după puterile mele, la opera de redeşteptare şi propăşire culturală a poporului, m-am gândit la înființarea unei fundații culturale care să poarte numele meu.

Menirea acestei fundații este:

1. Ajutarea şi încurajarea instituțiilor pentru răspândirea culturii în popor;

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

2. Sprijinirea bibliotecilor populare;

3.Ajutarea tinerimii în studii.

Dorind în acelaşi timp ca întreaga suflare românească a atrage un cât mai mare folos din învățămintele pe care le-am dobândit în călătoria mea împrejurul Pământului, vom întrebuința pentru alcătuirea fondului instituției, în afară de mijloace, şi filmul făcut cu ocazia călătoriei mele, film dăruit de ministerul de război.

În alăturare vă înaintez un proiect de statut, rugându-vă să binevoiți a dispune luarea măsurilor necesare pentru ca fundația sus menționată să fie recunoscută ca persoană juridică.

Binevoiți a primi domnule preşedinte încredințarea prea deosebitei mele considerațiuni". (2)

În dezbaterile Senatului a avut loc o expunere ținută de Preşdintele Consiliului de Miniştri, generalul Averescu şi publicată ulterior în Monitorul Oficial din 19 iunie 1921: „Alteța Sa Regală, principele Carol, în înalta sa solicitudine pentru dezvoltarea culturii în genere şi în special pentru răspândirea instrucțiunii în masele poporului, prin scrisoarea din 6 iunie 1921, ce mi-a adresat, a luat lăudabila inițiativă a creării unei instituții de cultură sub denumirea de „Fundația Culturală Principele Carol" ce va funcționa sub înaltul său patronaj. În vremurile de unificare națională a României Mari, pline de grele sarcini pentru Stat, orice instituție care îşi propune a-i servi în sprijin trebuie primită cu încredere mai cu osebire când ea este pusă direct sub augustele auspicii ale Alteței Sale Regale Principele Moştenitor." (3)

Legea a fost votată de Adunarea Deputaților în şedința din 22 iunie 1921, adunare prezidată de Duiliu Zamfirescu. Articolul I din Proiectul de lege stipula că: „se recunoaşte calitatea de persoană juridică Fundației Culturale Principele Carol al cărei scop este ajutarea, susținerea şi crearea faptelor de cultură". Articolul V din acelaşi proiect de lege prevedea că: „Fundația Culturală Principele Carol nu-şi va putea schimba menirea niciodată şi sub nici un cuvânt," iar art.VI specifica următoarele: „Fundația Culturală „Principele Carol" beneficiază de privilegiul Academiei Române, al Fundației Universitare Carol I, al Universităților din Iaşi şi Cluj, primind câte un exemplar din toate publicațiile ce se tipăresc în țară. Legea privitoare la privilegiul instituțiilor de mai sus se aplică întocmai pentru Fundația Culturală „Principele Carol" . Ulterior, Adunarea Deputaților, în şedința din 12 aprilie 1922, a votat Legea pentru modificarea legii de înființare a Fundației publicată în Monitorul Oficial nr.72/ 5 iulie 1921.

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Statutele Legii, în număr de patru, se refereau la scopul, administrarea, fondul şi dispoziţiile finale. Scopul Fundaţiei este acelaşi, în sensul că rămân bine precizate acţiunile de care aceasta se va ocupa şi anume: „ajutarea, susţinerea şi crearea faptelor de cultură.” (4)

Administraţia este reprezentată de un director general. El reprezintă instituţia de justiţie, are răspunderea întregii administrări şi semnează toate actele şi contractele făcute de Fundaţie. Directorii sunt numiţi de principele Carol, iar celelalte numiri se fac de către directorul general al Fundaţiei. De asemenea, tot Principele este cel care acordă bursele, ajutoarele şi premiile.

Fondul instituţiei prevede că acesta este alcătuit din venitul întreprinderilor, subvenţii, donaţii şi diferite alte venituri.

Dispoziţiile finale menţionau că: „în fiecare an se va publica un anuar cu activitatea şi bilanţul Fundaţiei Culturale „Principele Carol”. (5)

Între 12 octombrie 1938 şi 12 octombrie 1939 această fundaţie a fost însărcinată cu aplicarea Legii Serviciului Social, suspendată după un an, la 12 octombrie 1939, când Fundaţia a revenit la vechiul ei program.

Legea privind constituirea Serviciului Social a apărut în Monitorul Oficial din 18 octombrie 1938 iar aplicarea ei a fost încredinţată Fundaţiei Culturale Regale „Principele Carol” cu scopul: „1. de a forma educaţia tineretului universitar absolvent; 2. de a îndemna educaţia ţăranului.” (6).

Ziarul „Seara” din 14 ianuarie 1939, într-un articol principal scria că: „începând cu 18 ianuarie 1939 intră în vigoare *Regulamentul aplicării Legii Serviciului Social*. Planul de lucru întocmit prevede ridicarea economică, socială, sanitară şi culturală a 350 de sate , operă la care vor colabora 7200 de tineri intelectuali, echipieri ai Serviciului Social, pregătiţi în acest scop la un curs de o lună.” (7)

Această fundaţie, în cursul activităţii sale, a acumulat o experienţă în domeniul culturii săteşti care reprezintă o adevărată zestre naţională. Fundaţia Culturală Regală a întemeiat peste 4600 Cămine Culturale în toată ţara şi a pus în slujba acţiunii sale o serie de publicaţii precum: revista „Albina”, colecţia „Cartea Satului”, „Buletinul Căminelor Culturale”, „Lamura”, „Gândirea”, „Cartea Vremii”. În 1933 s-a înfiinţat Fundaţia pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II”, condusă de Alexandru Rosetti, care edita, între altele, şi Revista Fundaţiilor Regale (1934-1947).

Din aprilie 1933 s-a creat Uniunea Fundaţiilor Culturale Regale din România care cuprindea:

1. Fundaţia Universitară „Carol I” (1891);
2. Fundaţia Culturală „Principele Carol” (1922);
3. Fundaţia „Regele Ferdinand I”, creată la Iaşi în februarie 1926;

BDD-A27056 © 2013 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

4. Institutul de Cercetări Ştiinţifice „Carol II", înfiinţat la Cluj la 27 iulie 1931. cu anexa lui, „Observatorul de Astronomie", din Duboşarii-Vechi (Basarabia);
5. Fundația pentru Literatură şi Artă „Regele Carol II " din Bucureşti.

La Uniunea condusă de Rege printr-un Secretar General şi un Director Administrativ s-au anexat:

1. Muzeul „Alexandru Saint-Georges";
2. Orchestra Filarmonica;
3. Revista Fundațiilor Regale.

Fundația şi-a întins activitatea şi în Basarabia, după multe agitații şi multe eforturi ale unor societăți şi personalități culturale.

Principele Carol a fost în persoană, la 15 martie 1925, ca să inaugureze opera de întărire culturală întreprinsă de Fundație în Basarabia. În expunerile sale acesta arăta că Fundația a venit acolo pentru acte de cultură iar miilor de țărani adunați la Chişinău le explica : „Cultura e întărirea slovei româneşti, reînvierea străbunelor datini, împuternicirea credinței întru care au murit înaintaşii noştri, chezăşia că voi toți sunteți nu numai Moldoveni ci Români din țara moşilor şi strămoşilor noştri.Vă cerem să ne dați mână de ajutor pricepându-ne mai întâi şi lucrând mână în mână cu noi." (8)

S-au înfiinţat cămine în toate județele având membri mii de cărturari şi gospodari ai satelor. S-au adus peste o mie de țărani basarabeni la Iaşi, iar câteva sute au fost prin Ardeal, Maramureş şi Bucovina. Orchestra „Filarmonica", „Cântarea României", „Corul Ateneului" din Tătăraşi sau mari concertişti străini au fost trimişi la Chişinău şi în alte centre basarabene.

D. C. Ifrim, preşedintele Ateneului Popular din Tătăraşii Iaşilor (Ateneu afiliat Fundației) şi inspector general al Fundației pentru Basarabia, a organizat o excursie a basarabenilor la Iaşi, excursie la care au luat parte 1200 de săteni din jud.Hotin, Soroca, Bălți, Orhei şi Tighina. O a doua excursie a avut loc în Muntenia şi Oltenia. Acestea au fost urmate de multe altele de acelaşi gen, vizând cunoaşterea mai bună a vieții sociale şi culturale a românilor şi basarabenilor.

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Cărți, Biblioteci, Tipografii, Expoziții, Conferințe și Congrese

O parte importantă a activității sale, Fundația Culturală Regală a dedicat-o răspândirii cărții în rândul satelor.

Primele manifestări în acest sens au început a se concretiza încă de la început prin liste de cărți deținute de Fundație și trimise în aproape toate locurile unde acestea erau cerute.

În documentele studiate la Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale un loc deosebit îl ocupă aceste liste de cărți , foarte numeroase. Există dosare întregi ce cuprind cereri din partea școlilor, liceelor, căminelor culturale, unităților militare și a altor instituții spre a le fi trimise liste ale cărților de care dispune Fundația.

O scurtă enumerare a acestora este necesară: Liceul „Aurel Vlaicu" din Orăștie, Școala Primară din Comuna Adam-Clisi, județul Constanța, Căminul Cultural „Înălțarea Domnului" din Comuna Dragolana, județul Dâmbovița, Societatea Culturală „Dragostea Creștină" din Comuna Ștefănești, județul Vâlcea, Casa de Cetire „Badea Cârțan", din Comuna Lisa, județul Teleorman, Parohia Bâlea ,din Comuna Coțofenești, județul Putna, Căminul Cultural Sf. Teodoriu, din satul Huțu, județul Tecuci, Cooperativa de Aprovizionare „Unirea Vrancei" Comuna Bârsești, județul Putna (cere stocul de cărți pentru desfacere în comision), Societatea Cooperativa „Frăția", Comuna Suseni, județul Argeș, Societatea Cooperativa Sătească „Înaintearea", din comuna Ghioroin, județul Vâlcea, Banca Populară „Podgoria", din Comuna Orbeni, județul Putna, Fabrica „Ancora", din Brăila, Societatea Culturală „Spiru Haret", Comuna Cosești, județul Muscel, Cooperativa „Țintești", județul Muscel, Parohia Bisericii „Sfinții Împărați" din Tulcea, Parohia Bisericii „Sfântu Nicolae" din Vâlcea. (9)

La Băncile Populare din Mehedinți, Muscel, Neamț, Olt, Prahova și Putna existau depozite de cărți ale Fundației, de unde se puteau comanda în vederea achiziționării cărți de către instituțiile și persoanele doritoare. (10)

În cadrul Fondului Fundației Culturale Regale „Principele Calol" există o corespondență amplă privind vânzarea de către Fundație a cărților și revistelor prin chioșcurile și debitele din diferitele gări.

„Începând cu data din 25 ianuarie 1922, prin intermediul lui Ioan Burzescu (str. Dr. Varnali, nr. 14), se vând cărți purtând ștampila Fundației Culturale Regale în Gara de Nord. Concesiunea în vederea acestei activități s-a acordat pe trei ani." (11)

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Ion Burbea (fost deputat de Galați) a organizat, începând cu 3 iulie 1922, chioșcuri pentru vânzare de carte în Galați, Folteşti, Bujor, Brăila şi în zece alte comune. (12)

„Societatea Anonimă pe Acțiuni pentru înlesnirea Comerțului de Librării", începând cu 8 decembrie 1922, se obliga a înființa pe termen de zece ani, chioșcuri în orice gară va crede de cuviință. (13)

O altă parte a activității Fundației Culturale Regale se definește prin legătura strânsă ce a existat între aceasta și un număr foarte mare de librării și edituri care doreau să vândă cărțile apărute în editura Fundației.

Pentru a putea într-adevăr remarca această strânsă legătură, enumăr câteva din numeroasele cereri făcute atât de librăriile din țară cât şi din Basarabia.

În data de 2 ianuarie 1922 erau primite la Fundație următoarele cereri ale librăriilor: „Luceafărul" din Chișinău, „Ion V. Zăcescu" din Iași, Librăria Națională „Bejenaru" din Roman, „Dimitrie C. Patron" din Tecuci, Librăria Națională „Simion Ciornei" din Craiova, Anton Roșca din Cernăuți, Librăria și Papetăria „N.J. Marguelies" din Focșani, Librăria „Munca" Comuna Piatra, Ion Crăciun din Câmpina. (14)

La 5 ianuarie 1922 era primită cererea Librăriei „Frații Arsene" din Râmnicu Vâlcea. (15)

Tipografia și librăria din Caracal trimitea Fundației cererea referitoare la desfacerea de carte, datată 6 ianuarie 1922. (16)

Din Bârlad, librăria și papetăria, „Bazarul Nicolai A.Petroff", cerea Fundației același lucru, data cererii era 21 ianuarie 1922. (17)

Se poate ușor observa că, numai în cursul lunii ianuarie , cererea de carte a fost numeroasă. Pe întreg parcursul anului s-au primit la Fundație cereri din: Câmpina, Bârlad, Brăila, Craiova, Râmnicu-Vâlcea, Câmpu-Lung Muscel, Lugoj, Huși, Turnu Măgurele, Galați, Cernăuți, Chișinău, etc. Fundația Culturală Regală aproba, la 2 iunie 1922, cererea lui Ion Cârlova pentru desfacerea rechizitelor școlare în librării, rechizite procurate prin Fundație. Sunt prezentate documente prin care școlile acceptă această propunere, datorită prețului mic pe care îl percepe Fundația. (18).

Între preocupările culturale ale Fundației, un loc deosebit prin importanța sa, l-a ocupat achiziționarea de manuscrise în vederea tipăririi și difuzării lor. Traducerea lui Gala Galaction a „Noului Testament" a fost cumpărată de Fundație la 19 martie 1925. (19)

La 24 iunie 1925, Mihai Ralea publica, sub patronajul Fundației, lucrarea sa „Introducere în sociologie". (20)

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Activitatea Fundației s-a desfășurat și în vederea difuzării publicațiilor sale peste hotare. Ministrul României la Haga cerea ca Buletinul „Kulturnachrichten" să se trimită regulat și gratuit următoarelor instituții din Olanda: Biblioteca Regală din Haga, Fundația Carnegie, Univerităților din Leiden, Amsterdam, Utrecht, Nijmegen, Groningen. (21)

Legătura cu străinătatea era menținută îndeosebi prin schimburile culturale. Unul dintre acestea îl reprezenta planul de schimburi culturale româno-cehoslovace, întocmit cu ajutorul Legației Republicii Cehoslovacia în București. Planul prevedea donații de cărți Bibliotecii Fundației Cuturale Regale și Bibliotecilor Universitare din țară. În schimb, Fundația se obliga să trimită publicații românești Universităților cehoslovace și, în special, Seminariilor romanice din aceste universități, iar în al doilea rând, să intre în relație cu „Societatea Culturală Ceho-Română" și cu „Asociația Amicilor României", din Praga. (22)

Revenind la activitatea internă a Fundației, trebuie menționată existența a patru referate, în original, ale lui Emanoil Bucuța, director administrativ în acea perioadă. Primul se referă la tipărirea „Noului Testament", tradus de Gala Galaction, tipărire recomandată de Ministerul Cultelor și Artelor. În acest referat se arată că:„Fundația nu are mijloacele necesare, însă are permisiunea Patriarhului României și a Așezământului Biblic de a se îngriji de tipărirea acestui manuscris". (23)

În al doilea referat, Emanoil Bucuța cerea ajutorul Patriarhului României Miron de a tipări „*Noul Testament*". (24)

Al treilea se referea la Dicționarul Limbii Române editat de Academia Română și cuprindea o cerere facută d-lui Moldovan din Cluj, în vederea trimiterii a trei fotografii, pentru o carte de propagandă facută Dicționarului. Prima fotografie dorea să fie a Muzeului Limbii Române, clădirea întreagă, la exterior (Strada Elisabeta, nr.23), a doua a profesorului Sextil Pușcariu (biroul de lucru din Muzeu) și ultima, a sălii de lucru a colaboratorilor, cu fișierul și biblioteca.

Emanoil Bucuța recomanda acestui domn Moldovan din Cluj: „Ar trebui să te pui în legătură pentru aceasta cu d-ul Sextil Pușcariu. Dar mai bine ar fi dacă ai vorbi întâi cu d-l Vuia, arătându-i această scrisoare și rugându-l să te prezinte Dumnealui domnului Profesor, care e și membru în Muzeul Etnografic al Fundației". (25)

În ultimul referat, privitor la Conferința de presă româno-poloneză ținută la Galați între 6 și 8 mai 1926, Emanoil Bucuța (invitat din partea Fundației) reia discursul rostit la această conferință. (26)

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Alte aspecte originale din fondul dosarelor studiate, le reprezintă corecturile unor scriitori celebri ce-și publicau cărțile la editura Fundației. Corecturile aparțin lui Emanoil Bucuța, iar printre numeroasele opere existente pot fi enumerate: „Inima noastră" de Mihail Sadoveanu, cartea „Vicleimul", o culegere de Anton Pann, Victor Ion Popa, Gh. Dem Teodorescu etc. (27)

Sub titlul: „Biblia, un monument de limbă românească", apărea în ziarul „Dreptatea" din 23 noiembrie 1938, un articol referitor la tipărirea şi difuzarea „Bibliei Carol II": „La 250 de ani de la apariția frumoasei Biblii a lui Şerban Cantacuzino, Fundația pentru Literatură și Artă „Regele Carol II" ne pune la îndemână o adevărată operă de artă şi ştiință: *Biblia Regele Carol II*. Tradusă după originalele ebraice şi greceşti de sfinții părinți profesori Vasile Radu şi Gala Galaction, de la Facultatea de Teologie din Chişinău, noua Biblie apare într-un moment cum nu se poate mai potrivit.

„Biblia are 1375 pagini şi o tipărire pe o hârtie subțire, textul fiind compus round-face cu corp B, litera dreaptă. " (28)

În presa vremii au apărut multe articole referitoare la acest eveniment cultural iar selectarea şi prezentarea acestui articol se datorează descrierii amănunțite a noii publicații.

Biblioteci

Alături de carte, în preocupările culturale ale Fundației, a intrat şi problema înființării de biblioteci. În documentele existente în fondul Fundației Culturale Regale „Principele Carol", apar informații de acest gen începând cu anul 1922, de când au fost înființate următoarele biblioteci la: Societatea Culturală „Sf.Andrei" din Comuna Sângeru, județul Prahova, Societatea „Clubul Artistic" din Cluj, Societatea de lectură „Dârlov", județul Târnava Mică, Seminarul Teologic „Sf. Andrei" din Galați, Institutul „Vulturul" din Tăşnad, Şcoala Comercială nr. 1 din Bucureşti, Cercul Studențesc Gorjan care, cu ajutorul Fundației, a înființat biblioteci în aproape toate satele din județul Gorj.

Cercul Studențesc Prahovean a făcut acelaşi lucru ca şi precedentul, la Şcoala Primară Mixtă din comuna Ştirboiu, județul Romanați, Cercul Studențesc din Bucureşti, la Brigada 44 de Infanterie din Bucureşti, la Prefectura județului Suceava, etc. (29)

Referitor la biblioteci, în documentele cercetate, nu mai există nimic până în anul 1937 când, se precizeaza că, la data de 1 ianuarie 1937, se

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

găseau înregistrate şi intrate în depozitul Fundației, 23817 volume şi broşuri şi 490 reviste (colecții). (30)

Acest fapt, al neprecizării concrete, se datora noii politici adoptate de Fundație care a modificat puțin regula existentă. Trecând la crearea *Căminelor Culturale*, Fundația şi-a propus ca o dată înființate acestea, în cadrul lor să fie prezente şi bibliotecile. Se poate spune că numărul Căminelor Culturale a fost aproape egal cu cel al bibliotecilor iar înzestrerea acestora cu cărți a fost o problemă ce a privit în totalitate Fundația.

Tipografii

În fondul Fundației Culturale Regale „Principele Carol", direcția Culturii Generale şi Propagandei , serviciul Culturii Generale, este prezentat un tablou al tipografiilor din capitală şi din provincie care funcționau în anul 1922. Este înfățişată o listă cu 82 de ateliere grafice şi tipografii care existau atunci în Bucureşti. (31)

În ceea ce priveşte provincia, la Chişinău funcționau 17 tipografii, apoi urma Iaşul, cu 18 tipografii, în Galați funcționau 12 tipografii, la Botoşani 5, în total în țară erau 165 de tipografii. (32)

În anul 1922, Fundația a înregistrat câteva oferte în vederea cumpărării unei tipografii.

Martin Badt oferea la 3 mai 1922 un aparat de reprodus orice fel de scrieri, planuri, numit OPALOGRAPH. (33)

Tot în acest an, Fundația cumpăra o tipografie de la Marin S. Niculescu şi Marcu A. Gohen, de la Budapesta, contra sumei de 2 500 000 lei. (34)

Tipografia Fundației şi-a început activitatea încă din anul 1922 cu imprimarea unei cărți poştale ce a costat 14 570 lei. (35)

Începând cu anul 1925 tipografia s-a dezvoltat achiziționând aparate în valoare de 5000000 lei. (36) Cheltuielile pentru aprovizionarea cu hârtie, literă nouă şi reparații se cifrau în jurul sumei de 1300000 lei pe an. (37)

Au fost imprimate în cadrul tipografiei Fundației buletine informative pentru străinătate, colecția „Cartea Vremii", reviste ca: „Lamura", „Albina", „Gândirea", „Cugetul Românesc", Colecția „Cartea Satului", „Revista Fundației Culturale Regale Principele Carol", „Buletinul Căminelor Culturale" şi multe alte cărți, reviste şi broşuri.

Expoziții

O bogată activitate desfăşurată de Fundație s-a bazat pe participarea la expoziții în străinătate şi organizarea în fiecare an a unei manifestări

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

culturale numită „Săptămâna Cărții", ce reunea sub formă de exponate apariţiile editoriale din anul respectiv.

Încă din anul 1921 Fundația a primit invitația de a participa la o expoziție a cărții la Florența. Din documentele studiate reiese faptul că pentru participarea la acestă expoziție, Fundația a cheltuit suma de 73000 lei. (38)

Participarea Fundației la Expoziția de carte de la Florența se repetă aproape în fiecare an. În anul 1927, printr-o notă primită, „Casa Şcoalelor" şi Editura „Cartea Românească" anunțau participarea la viitoarea expoziție. (39)

La 9 ianuarie 1928 Fundația confirma primirea adresei Casei de Editură „Ramuri" din Craiova, prin care făcea cunoscut că va lua parte la Expoziția de la Florența din acel an.

Emanoil Bucuța recomanda aranjarea rafturilor cu colaborarea unui decorator, apoi schițele urmau să fie respectate de delegatul Fundației: „Materialul să fie ales cât mai reprezentativ românesc şi să se impună prin calitate şi originalitate, *iar nu prin cantitate*". De asemenea, aranjarea şi decorarea trebuia să fie tipic românească. „Alături de cărți veți putea expune diagrame editoriale, fotografii, stampe de coperte, cataloage, dări de seamă, etc." (40)

Prin adresa nr.8594, din 7 februarie 1928, Ministerul Afacerilor Externe, Direcția Presei şi Informațiilor, informează Fundația că pune la dispoziție subvenția acordată pentru Secțiunea Românească de la Expoziția Cărții de la Florența. (41)

Academia Română comunica Fundației Culturale Regale, la data de 8 februarie 1928 prin adresa nr.114, că nu are nimic nou de expus la Expoziția Internațională a cărții de la Florența şi nici fonduri pentru cheltuielile ce ar ocaziona expunerea. (42)

Asociația pentru literatura română şi cultura poporului (ASTRA) răspundea pozitiv la invitația Fundației de a participa la expoziție. (43)

Fundația Culturală Regală a înaintat, la 5 martie 1928, o adresă Directorului General al Vămilor prin care informa că: „lăzile conțin materialul pe care îl vom expune la Florența. Cărțile aparțin editurilor:„Casa Şcoalelor", „Comisiunea Monumentelor Istorice", „Cultura Națională", „Cartea Românească" şi Fundația Regală „Principele Carol". (44)

Participări ale Fundației sunt înregistrate în multe locuri din lume. În anul 1936 era menționată prezența Fundației la expoziția „Deutschland" din Germania, la 21 august la Berlin. (45)

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Lucian Blaga, în calitate de consilier de presă al „Legațiunii Regale" a României din Serviciul de presă din Viena, trimitea informații directorului Presei şi Infomațiilor, Ion Dragu, în legătură cu organizarea la Viena în 1936 a unei expoziții şi, prin acest director, invita Fundația să ia parte , iar a doua invitație era făcută pentru Expoziția de la Paris din 1937. (46)

Pentru participarea la această expoziție, Comisariatul Român trimite o listă cu un număr de 23 de lucrări ce urmau a fi expuse. Câteva trebuie menționate pentru valoarea lor: „Istoria Românilor" de Nicolae Iorga, „Pământul şi poporul românesc" de Simion Mehedinți, „Basarabia şi Bucovina" de Ion Nistor, „Ştiințele teoretice" de Gheorghe Țițeica, „Reforma Agrară" de George Ionescu–Sişeşti, „Arhitectura în România" de arhitecții Duiliu Marcu şi George Cantacuzino, „Colecția regală de artă" de Alexandru Busoiceanu, „Le musique en roumanie" de Nonna Otescu şi Constantin Brăiloiu etc.

Expoziția de la Paris a constituit un succes pentru Fundație, a stârnit admirația participanților iar publicațiile de presă româneşti şi străine au subliniat manifestarea românilor în articole elogioase.

O descriere a Pavilionului României apărea bine punctată într-un articol din ziarul „Dimineața" din 23 iunie 1937: „După toate ecourile înregistrate în presa pariziană, Pavilionul țării noastre va constitui una din marile revelații ale Expoziției Internaționale de la Paris...cu prilejul vizitei pe care a făcut-o în ziua deschiderii Expoziției, d-l Lebrun, preşedintele Republicii, şi-a exprimat admirația pentru splendida lucrare de artă care e Pavilionul României. Operă a arhitectului Duiliu Marcu, Pavilionul României se caracterizează prin sobrietatea stilului său: o tratare modernă a unor motive vechi româneşti, printre care arcada învoltă şi stâlpii înalți se detaşează şi dau Pavilionului un aer de armonie, echilibru şi tinerețe... în subsolul Pavilionului se găsesc două secțiuni: Prezentarea generală a țării sub raportul frumuseților naturale şi turistice şi Vânătoarea. Aceasta din urmă, lucrată pe principiul dioramic, grupează toată fauna vânătorească a țării, fiecare animal sau vietate încadrată în mediul natural în care ele trăiesc. La parter se intră pe sub un vast plafon realizat de ing. Leahu din lepezi de sare. Patru luni, în adâncurile Salinei de la Slănic, o armată de lucrători au căutat blocurile cele mai curate, le-au tăiat în lespezi şi asociate în desen şi culoare au creat acest uriaş plafon lung de 25 m şi larg de 8 m.... (47)

....În fundul sălii Industriale, într-o nişă de 8/8 m se încadrează Harta României, realizată de prof. Leonida care arată prin efecte de lumini diferitele aspecte fizice şi economice ale țării noastre.

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Fondul Hărții înfățișează însuși relieful țării noastre pe care becuri mascate (10 000) marchează localități industriale, centre agricole, etc... La etaj se află Sala Oficiului de Educație a Tineretului şi Instrucțiunii Premilitare lucrată după schițele arhitectului Alexandru Brătășeanu. Din sala O.E.T.R.-ului se trece în Hall-ul Fundației Culturale Regale, deschidere mărginită de coloane înalte, aşezate în fața unor vitrouri de sticlă, mari de 20 m fiecare, reprezentând sugestiv programele şi realizările tuturor Fundațiilor Regale. Lângă Pavilion, pe un teren în pantă, în mijlocul unei mari peluze care deschide spre Sena, o altă clădire în stil românesc găzduieşte Restaurantul Românesc. Orchestra lui Grigore Dinicu, artiştii români aflați la Paris vor contribui să facă din restaurantul nostru o atracție a întregii expoziții..." (48)

Apar articole asemănătoare cu cel de mai sus în ziare româneşti şi străine : „Curentul", „Timpul", „Le Journal", „Le Matin", „Le Journal des debats", „Le jour", „Petit Parisien" etc. „Ordinea" a publicat la 19 august 1937 un articol din presa germană, în ziarul „Voelkischer Beobahter", nr. 224/12 august 1937. „Petit Parisien" scrie: „..Comisarul general al României a clădit în scurt timp nu un simplu Hall în Expoziție , ci un monument de operă durabilă"; „L'Ordre": ...Casa Română este o adevărată minune care face onoare țării şi poporului său". (49)

Alături de succesul avut la Expoziția de la Paris, se adaugă multe altele de acelaşi fel. A urmat în anul 1938 participarea Fundației la Expoziția de la Londra , apoi în acelaşi an la New York în S.U.A.

În documentele studiate mai sunt prezente şi oferte în vederea participării la aceste expoziții alături de Fundație şi a altor persoane sau instituții interesate de acest gen de manifestări culturale.

Menționez oferta constructorului de viori, Mihail Rădulescu, care a construit viori pentru George Enescu, Huberman, Erica Morini, Maurice Hoyot, şi care construia atunci o vioară pentru Expoziția de la New York din 1938. (50)

Prin expozițiile la care a luat parte, Fundația Culturală Regală „Principele Carol" a ştiut să lase întotdeauna în conştiința şi sufletul publicului străin o imagine cât mai clară şi relevantă a activității şi preocupărilor, atât ale românilor în general, cât şi ale Fundației, în special.

Conferințe

Ca o primă manifestare în acest sens trebuie menționată sprijinirea studenților români de la Universitatea din Liège, care mulțumesc Fundației

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Culturale Regale pentru promovarea cauzei propagandei româneşti printre străini. (51)

Aceşti studenţi informau Fundaţia despre realizarea programului de propagandă prin ţinerea de conferinţe despre latinitatea poporului nostru, despre istorie, despre Războiul din 1916/1918, despre provinciile româneşti, (insistau asupra Basarabiei), despre producţiile miniere, agricole şi industriale. (52)

„*Amicale des élèves et anciens élèves de l'école industrielle de Farciennes* " (Robert Lizin) din Belgia , mulţumeşte anticipat Fundaţiei pentru cărţile trimise privind România. Această asociaţie, având 400 de membri, îşi propune un program de excursii, vizite şi conferinţe ce doresc a le ţine în România. (53)

Printr-o adresă primită la 21 noiembrie 1925, Fundaţia era informată că la Sofia va avea loc un ciclu de conferinţe privind România.Urma să se trimită cărţi ASTREI, pentru ca aceasta să poată astfel reprezenta România. (54)

Potrivit mesajului Principelui Carol adresat Direcţiei Culturii Generale, din 12 ianuarie 1925, urma să se organizeze în Bucureşti, în Sala Sindicatului, un ciclu de conferinţe cu plată şi şezători culturale. Aceste manifestări se vor desfăşura apoi şi în alte centre ale ţării: Iaşi, Craiova, Râmnicu-Vâlcea, Ploieşti, Constanţa, Galaţi, Focşani, Dorohoi, Botoşani, Chişinău, Bălţi, Oradea, Cluj, Sibiu, Lugoj şi Caransebeş. Principele Carol indică şi nume ale unor personalităţi pentru aceste şezători culturale: Nicolae Iorga, Octavian Goga, Mihail Sadoveanu, Vasile Pârvan, Dimitrie Gusti, Sextil Puşcariu, Dimitrie Cantacuzino, Ştefan Popescu, Simion Mehedinţi. (55)

În acelaşi mesaj trimis Fundaţiei, Principele dorea să se deschidă biblioteci pentru tineri îndeosebi, să se organizeze cu ajutorul consilierilor tehnici ai Fundaţiei expoziţii artistice, statice şi ambulante (să fie sinteza unei epoci sau a unui artist), să se facă turnee în provincie, mai ales în oraşele minoritare, ale organizaţiilor muzicale „Filarmonica" şi „Cântarea României". (56)

O altă manifestare a Fundaţiei în acest sens a fost desfăşurată în Basarabia. Înaintând Ministerului de Interne o adresă prin care anunţă că au fost chemaţi în Basarabia pentru o acţiune de propagandă culturală, cer aprobarea înfiinţării unui oficiu aşezat la Chişinău sau Iaşi, pentru conducerea acţiunii de peste Prut.

„Acest oficiu va fi ajutat de minoritari creatori de Cămine Culturale şi de toţi factorii culturali ai locului. În fiecare sat sau oraş se va crea un

BDD-A27056 © 2013 Editura Universităţii din Bucureşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Cămin cu bibliotecă, muzeu, depozit de cărți, birou de informații şi cinematograf". (57)

Asociația Cercetării României îl invita pe Emanoil Bucuța să ia parte la o consfătuire a Legiunii şi ținuturilor cercetăşeşti din țară, ce are loc în sala „Gheorghe Țițeica" în 2,3,4 februarie 1934. (58)

Profesorul Dimitrie Gusti, directorul general al Fundației Culturale „Principele Carol", (1934-1939), era invitat la şedința de direcție a Revistei Fundațiilor Regale de către Alexandru Rosetti. (59).

La 6 iunie 1937 apărea în presa bucureşteană Conferința profesorului Alexandru Rosetti, ținută cu o zi în urmă la Radio. În calitate de director al Fundației pentru Literatură şi Artă, Alexandru Rosetti făcea un scurt rezumat al activității Fundației: „....În colecția enciclopedică de cunoştințe folositoare „Cartea Satului", a apărut de curând „ISTORIA UNIREI ROMÂNEŞTI" datorită părintelui profesor Ion Lupaş. Secția istorică a Fundației a publicat o serie de documente de mare însemnătate pentru trecutul nostru: „Colecția Veress", apoi lucrarea consacrată de Vasile Christescu istoriei militare a Daciei Romane. Trebuie menționată, ca o contribuție a țării noastre la ştiința internațională, inițiativa luată de aceeaşi Secțiune istorică a Fundației Carol I de a publica, în limba franceză, o istorie a Europei în Evul Mediu, scrisă de un grup de învățați români şi străini. Revista Fundației Regale a adus regulat, în fiecare lună, material bogat de literatură propriu-zisă şi cronicile ei variate care dau o înfățişare atât de vie acestei reviste fac dintr-ânsa întâia publicație periodică de acest gen din România întregită... Fundația şi-a lărgit planul de activitate prin publicarea câtorva colecții noi: seria edițiilor definitive ale scriitorilor români contemporani deschisă anul trecut de „Versurile" lui Tudor Arghezi, continuată prin publicarea „Operelor" lui Mateiu Caragiale şi a „Poeziilor" Elenei Farago, premiată anul acesta de Majestatea Sa Regele cu premiul Național pentru Literatură. „Scriitori Români Uitați", o altă colecție lansată de Fundația pentru Literatură şi Artă, va fi inaugurată peste câteva zile de „Operele" lui Anghel Demetriescu, un volum îngrijit de Ovidiu Papadima. Nicolae Iorga ne-a mai dat pe lângă volumele de neuitat portrete din „Oameni care au fost", un volum de eseuri, „Sfaturi pe întunerec", în care regăsim inspirația înaltă şi largul suflu epic al marelui mânuitor al scrisului românesc..." (60)

Dimitrie Gusti, directorul general al Fundației, comunica la 6 iunie 1936 că Mircea Eliade, asistent la Universitatea din București, este delegat de Fundația Culturală Regală să ia parte la Congresul „The Oxford Group Movement" din Anglia.

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

Raportul alcătuit de Mircea Eliade şi trimis Fundației la 2 august 1936, este deosebit de interesant: „... au asistat 15000 de membri şi spectatori, întrunirea a fost radio-difuzată; lumea socotea Oxford Group Movement ca sigura „revoluție" morală şi socială care ar putea salva Europa; *Grupul* crede următoarele: 1. că Dumnezeu poate comunica cu fiecare om în parte prin „guidance"; 2. că fiecare om are un sens al existenței bine stabilit căci Dumnezeu are un „plan" pentru fiecare; 3. că acest „plan" poate fi realizat de om după ce realizează cele patru „absoluturi": puritate absolută, altruism, dragoste şi cinste absolută, adică, după ce-şi mărturiseşte viața şi păcatele şi se predă lui Dumnezeu; 4. că omul poate fi schimbat şi deci națiunile pot fi schimbate; această schimbare este singura revoluție posibilă". (61)

Mircea Eliade informa în continuare Fundația că a vorbit cu dr.Trank Buchman despre cum să introducă această mişcare şi la noi în țară. „Tot ce e bun şi eficient în Oxford Group trebuie pus în practică la noi prin Biserică, sau alături de Biserică; cel mai bun mijloc de realizare ar fi prin Străjerie". (62)

Concerte

În cuprinsul documentelor aflate în fondul Fundației Culturale Regale „Principele Carol", Direcția Artistică, Societatea Anonimă Filarmonica, este precizată înființarea „Quartetului Fundației Culturale Regale", la Conservatorul din Iași, la 23 octombrie 1922. (63)

Tot în anul 1922 Compania Lirică Română „Leonard" s-a alipit Fundației Culturale Regale. Averea totală a Companiei era de 1 500 000 lei. (64)

Trecerea Societății Anonime Filarmonica sub auspiciile Fundației a avut loc în anul 1926. (65)

Nichifor Crainic, directorul Culturii Generale, făcea în numele Filarmonicii o nouă propunere Fundației Regale: „Salvată de la faliment datorită Fundației, Filarmonica propune pentru stagiunea 1925-1926 un nucleu de 36 orchestranți angajați anual, recrutați din orchestra Operei, după o prealabilă înțelegere cu maestrul George Georgescu; se pot angaja concerte simfonice la Iaşi, Cernăuți, Braşov, Cluj, Timişoara, iar sala de concerte din Bucureşti să fie Ateneul." (66)

Fundația Culturală Regală „Principele Carol" a comemorat la Sibiu, la 6 mai 1934, centenarul morții lui Beethoven printr-un ciclu de concerte simfonice cu solişti. (67)

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

ASTRA mulțumea prin Timotei Popovici Fundației Culturale Regale pentru sprijinul acordat la „Festivalul Beethoven" . (68)

Orchestra „Filarmonica" a dat numeroase concerte în beneficiul Fundației în toată țara. Prin legea nr. 72/1921,Fundația era scutită de orice taxă, iar concertele date pentru Fundație, de asemenea.

Referințe bibliografice

(1) Serviciul Arhivelor Naționale Istorice Centrale(în continuare SANIC), Fondul Fundației Culturale Regale **„**Principele Carol", dosar nr. 25/1922, f. 2
(2) *Ibidem***,** dosar nr. 6/1921, f. 1
(3) *Ibidem,* f. 2
(4) *Ibidem***,** dosar nr.50/1938, f. 1
(5) *Ibidem*, f. 2
(6) I*bidem*, dosar nr. 50/1938, f. 1
(7) *Ibidem*, dosar nr. 51/1939, f. 9
(8) *Ibidem*, dosar nr. 7/1925, f. 4
(9) *Ibidem***,** dosar nr. 4/1922, f. 1
(10) *Ibidem*, vol.1, f. 2
(11) *Ibidem,* dosar nr. 7/1922, f.1
(12) *Ibidem,* f. 2
(13) *Ibidem,* f. 3
(14) *Ibidem,* f. 4-12
15) *Ibidem*, f. 13
(16) *Ibidem*, f.14
(17) *Ibidem*, f. 15
(18) *Ibidem*, f. 16
(19) *Ibidem*, dosar nr. 1/1925, f.1
(20) *Ibidem*, f. 2
(21) *Ibidem*, dosar nr. 2/1925, f. 5
(22) *Ibidem*, dosar nr. 8/1925, f. 1
(23) *Ibidem*, dosar nr. 1/1926, f. 1
(24) *Ibidem*, f. 2
(25) *Ibidem*, f. 3
(26) *Ibidem*, f. 4
(27) *Ibidem*, dosar nr. 3/1934, f. 1,2
(28) *Ibidem*, dosar nr. 2/1938, f. 1
(29) *Ibidem*, dosar nr. 3/1922, f. 1-12
(30) *Ibidem*, dosar nr. 8/1938, f. 1
(31) *Ibidem*, dosar nr. 2/1922, f. 1-4
(32) *Ibidem*, f. 5-20
(33) *Ibidem*, dosar nr. 23/1922, f. 1
(34) *Ibidem*, f. 2

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

(35) *Ibidem*, f. 4
(36) *Ibidem*, dosar nr. 23/1925, f. 4
(37) *Ibidem*, dosar nr. 22/1922, f. 1
(38) *Ibidem*, dosar nr. 20/1925, f. 3
(39) *Ibidem*, f. 2-4
(40) *Ibidem*, dosar nr. 1/1928, f. 1
(41) *Ibidem*, f. 2
(42) *Ibidem*, f. 3
(43) *Ibidem*, f. 4
(44) *Ibidem*, f. 5-7
(45) *Ibidem*, dosar nr.8/1936, f. 1
(46) *Ibidem*, f. 2,3
(47) *Ibidem*, dosar nr.13/1937, f. 1
(48) *Ibidem*, dosar nr. 21/1937, f. 1-3
(49) *Ibidem*, f. 4-10
(50) *Ibidem*, dosar nr. 10/1938, f. 2
(51) *Ibidem*, dosar nr. 2/1925, f. 1
(52) *Ibidem*, f. 2
(53) *Ibidem*, f. 3
(54) *Ibidem*, f. 4
(55) *Ibidem*, dosar nr. 4/1925, f. 1
(56) *Ibidem*, f. 1
(57) *Ibidem*, f. 2
(58) *Ibidem*, dosar nr. 10/1934, f. 1
(59) *Ibidem*, dosar nr. 1/1937, f. 1-3
(60) *Ibidem*, dosar nr. 1/1927, f. 1
(61) *Ibidem*, dosar nr. 2/1936, f. 3
(62) *Ibidem*, f.4
(63) *Ibidem*, dosar nr.6/1922, f. 7
(64) *Ibidem*, dosar nr. 23/1922, f. 3
(65) *Ibidem*, dosar nr. 28/1926, f. 1
(66) *Ibidem*, dosar nr. 12/1925, f. 3
(67) *Ibidem*, dosar nr. 1/1927, f. 2
(68) *Ibidem*, dosar nr. 10/1934, f. 3

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)

BDD-A27056 © 2013 Editura Universității din București
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 23:02:15 UTC)